

KAMU MALİ YÖNETİMİNDE SAYDAMLIK VE HESAP VEREBİLİRLİĞİN SAĞLANMASINDAKİ GÜÇLÜKLER VE SAYIŞTAYLARIN ROLÜ: EUROSAL-ASOSAL BİRİNCİ ORTAK KONFERANSI

Berna ERKAN*

Sunuş

ASOSAL (Asya Sayıştayları Birliği) ve EUROSAL (Avrupa Sayıştayları Birliği) tarafından, dünyanın farklı bölgelerinden Sayıştaylar arasındaki tecrübe ve bilgi paylaşımının artırılması amacıyla düzenlenmesi kararlaştırılan ortak konferanslardan ilki, 22–24 Eylül 2011 tarihlerinde T.C. Sayıştay Başkanlığı'nın ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

EUROSAL-ASOSAL Birinci Ortak Konferansının ana teması, 2009 yılı Haziran ayında Kiev, Ukrayna'da gerçekleştirilen 35. EUROSAL Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "*Kamu Mali Yönetiminde Saydamlığın ve Hesap Verebilirliğin Sağlanması Karşılaşılan Temel Güçlükler*" olarak belirlenmiştir. Konferansta sunulan tebliğlerde, son yıllarda gelişen yeni kamu mali yönetimi anlayışı, saydamlık ve hesap verebilirliğin sağlanmasında karşılaşılan güçlükler ve Sayıştayların bu güçlüklerle mücadeledeki rolleri ve deneyimleri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

28 ülkeden Sayıştay Başkanları ile üst yöneticilerin katıldığı ve iki gün süren Ortak Konferansın, iki kıtayı birleştirici ve farklı kültürler arasında köprü oluşturu niteliğiyle özel bir konumu bulunan İstanbul'da, hem ASOSAL hem de EUROSAL üyesi olan Türk Sayıştayının ev sahipliğinde gerçekleştirilmesi de, bölgeler arası işbirliğine katkısı açısından Konferansa ayrı bir önem kazandırmıştır.

Konferansın Gündemi ve Sunulan Ülke Tebliğlerinin Genel Çerçevesi

Son yıllarda kamu mali yönetim sisteminde yaşanan köklü değişimler ve mali kaynakların kullanımı ile kamu faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde

* Sayıştay Denetçisi

saydamlığa ve hesap verebilirliğe yönelik artan ilgi nedeniyle, Ortak Konferansın ana teması “*Kamu Mali Yönetiminde Saydamlığın ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Karşılaşılan Temel Güçlükler*” olarak belirlenmiş ve buna bağlı olarak gündeme alınan iki ayrı alt tema çerçevesinde çeşitli ülke tebliğleri sunulmuştur.

22 Eylül 2011 tarihinde TBMM Başkanı Sayın Cemil ÇİÇEK, EUROSAI ve ASOSAI Başkanları ve Türk Sayıştayı Başkanı Dr. Recai AKYEL’in konuşmaları ile başlayan Ortak Konferansın ilk oturumunda “*Saydamlık ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Karşılaşılan Güçlükler ve Temel Yaklaşımlar*” alt teması işlenmiştir. Dr. Akyel tarafından yönetilen bu oturumda Rusya, Kore, Polonya, Japonya, Irak, Türkiye, S. Arabistan, Hollanda, AB, Hindistan ve Pakistan Sayıştayları ülke tebliğlerini sunmuştur. Türk Sayıştayı adına Dr. Akyel tarafından “*Kamu Mali Yönetiminde İyi Yönetişim İçin Sayıştayların İletişim Kapasitesinin Güçlendirilmesinin Önemi*” başlıklı bir tebliğin sunulduğu oturumda, ağırlıklı olarak kamu yönetiminde saydamlık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesinde, bu alanda parlamenter ve toplumsal farkındalığın artırılmasında ve çağımızın öncelikli sorunlarından biri olan finansal krizlerle mücadelede Sayıştayların rolü ile Sayıştayların medya ve sivil toplum kuruluşları ile ilişkilerinin güçlendirilmesi gibi konular üzerinde durulmuştur. Diğer sunumların ana çerçevesini ise;

- Rusya Sayıştayı için “*Kamu Yönetiminde Saydamlık ve Hesap Verebilirliğin Güçlendirilmesi İçin Parlamenter ve Toplumsal Farkındalığın Artırılmasında Sayıştayların Rolü*”,

- Kore Sayıştayı için “*İç Denetim Sistemindeki Reformlar ile Kamu Mali Yönetiminin Güçlendirilmesi*”,

- Polonya Sayıştayı için “*Kamu Hesap Verebilirliğinin Artırılmasında Sayıştaylar ile Vatandaşlar Arasındaki İletişim*”,

- Japonya Sayıştayı için “*Sayıştayların İletişim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Güçlüklerin Yönetimi ve Medya ve Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkilerin Güçlendirilmesi*”,

- Irak Sayıştayı için “*Kamu Mali Yönetiminin Saydamlığı ve Hesap Verebilirliğindeki Güçlükler*”,

- Suudi Arabistan Sayıştayı için “*Saydamlık ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Karşılaşılan Güçlükler ve Temel Yaklaşımlar*”,

- Hollanda Sayıştayı için “Sayıştayların İletişim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Güçlüklerin Yönetimi ve Medya ve Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkilerin Güçlendirilmesi”,

- AB Sayıştayı için “Mevcut Finansal ve Ekonomik Krizlerin AB’deki Kamu Hesap Verebilirliği ve Kamu Denetimi İçin Sonuçları ve AB Sayıştayının Rolü”,

- Hindistan Sayıştayı “Sayıştayların İletişim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Güçlüklerin Yönetimi ve Medya ve Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkilerin Güçlendirilmesi”,

- Pakistan Sayıştayı için “Hesap Verebilirlik ve Saydamlığın Sağlanmasına İlişkin Olarak Sayıştay Raporlarının Kalitesinin ve Parlamento Üzerindeki Etkisinin Artırılmasının Önemi”,

başlıklı ülke tebliğleri oluşturmuştur.

“Kamu Mali Yönetiminin Belirli Alanlarında Saydamlığın ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Karşılaşılan Güçlükler” alt temasının işlendiği ikinci oturumda ise ağırlıklı olarak kamu ihalelerinde, kamu borç yönetiminde, devlet yardımları ve teşviklerinde hesap verebilirlik ve saydamlık ile hesap verebilirlik ve saydamlığın güçlendirilmesinde teknolojik gelişmelerin etkileri gibi hususlar ele alınmıştır. Bu çerçevede;

- Portekiz Sayıştayı tarafından “Kamu İhalelerinde Hesap Verebilirlik ve Saydamlık: Portekiz Sayıştayının Deneyimleri”,

- Bangladeş Sayıştayı tarafından “Kamu İhalelerinde Hesap Verebilirlik ve Saydamlığın Sağlanmasında Sayıştayların Rolü: Bangladeş’in Bakış Açısı”,

- İspanya Sayıştayı tarafından “Devlet Yardımları ve Teşviklerinde Hesap Verebilirlik ve Saydamlık”,

- Kuveyt Sayıştayı tarafından “Kamu Mali Yönetiminin Belirli Alanlarında Saydamlığın ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Karşılaşılan Güçlükler”,

- Endonezya Sayıştayı tarafından “Hesap Verebilirlik ve Saydamlığın Güçlendirilmesinde Teknolojik Gelişmelerin Etkileri: Endonezya Sayıştayının Deneyimleri”,

- Belçika Sayıştayı tarafından “Kamu İhalelerinde Hesap Verebilirlik ve Saydamlık”,
 - Çin Sayıştayı tarafından “Denetimin Çin’deki Kamu Borç Yönetimine Olumlu Etkisi”,
 - Macaristan Sayıştayı tarafından “İç ve Dış İletişimde 21. Yüzyıl Çözümleri: Macaristan Sayıştayının Yeni Kurulan Haber Portalı”,
 - Vietnam Sayıştayı tarafından “Yüksek Denetim Kurumlarının Kamu Harcamalarının Yönetiminde Saydamlığı ve Hesap Verebilirliği Sağlarken Karşılaştığı Güçlükler”,
- başlıklı ülke tebliği sunumları gerçekleştirilmiştir.

Ortak Konferanstan Çıkan Temel Sonuçlar¹

İdeal bir toplum için saydamlığın, hesap verebilirliğin ve iyi yönetişimin olmazsa olmaz koşullar olduğu, Konferansa katılan tüm ülke Sayıştayları tarafından vurgulanmış; özellikle kamu mali yönetim sisteminde süregelen köklü değişimlerin ve sivil toplumun artan farkındalığının, kamusal faaliyetlerde gerektirdiği daha fazla saydamlık ve etkin bir hesap verebilirlik çerçevesi, sunumların temel dayanağını oluşturmuştur.

Sayıştaylar hem denetledikleri kurumların hem de kendilerinin her türlü faaliyetlerinin hesap verebilirliğinden sorumlu oldukları için halka doğru ve güvenilir bilgi sunmak ve böylelikle bilinçli kararlar alınmasını sağlamakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesine ilişkin de ilgili ülke tebliği sunumlarında, iletişim çağındaki hızla gelişmelerle Sayıştayların rollerinin de değişikliğe uğradığına; iletişimin, Sayıştayların sadece halkı bilgilendirme amaçlı kullanabileceği tek yönlü bir faaliyet değil, tarafların birbirini her türlü bilgi, düşünce ve taleple destekleyebileceği çift yönlü bir araç haline dönüştüğüne dikkat çekilmiştir. Kurum içi ilgili birimlerin oluşturulması, raporların yayımlanmasından önce medyaya gerekli bilgilendirmenin yapılması ve web sitelerinin etkin bir şekilde kullanılması, Sayıştayların iletişim kapasitelerinin güçlendirilmesinde temel önerileri oluşturmuştur.

¹ Ülke tebliğleri ve sunumlar hakkında daha detaylı bilgi için bkz.
<http://jointconference.sayistay.gov.tr/>

Sayıştay raporlarının, uluslararası standartlarla uyum içerisinde olmadığı, parlamentoya zamanında sunulmadığı ve etkin bir şekilde medya ve halk ile paylaşılmadığı sürece kamuoyunda kısıtlı etkilere sahip olacağı ve saydamlık ile hesap verebilirliğin sağlanmasına yeterince hizmet edemeyeceği yine Konferansta dile getirilen diğer bir husus olmuştur. Bu nedenle raporların kalite güvencesini sağlamaya yönelik gerekli mekanizmaların oluşturulması ve yaygınlaştırılmasının, Sayıştay çıktılarına olan parlamento ve kamuoyu güvenini artıracacağı ve Sayıştayların kendi içlerindeki hesap verebilirliğin geliştirilmesine de büyük katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Saydamlık ve hesap verebilirliğin sağlanmasına yönelik ihtiyacın daha belirgin bir şekilde ortaya çıktığı kamu ihaleleri, devlet yardım ve teşvikleri, kamu borç yönetimi, finansal ve ekonomik krizler ve yolsuzlukla mücadele gibi birtakım alanlarda da Sayıştayların gün geçtikçe artan rolleri özellikle ikinci oturumda sunulan tebliğlerin genel çerçevesini oluşturmuştur. Sorumluluk zincirinin en kilit halkalarından biri olarak Sayıştayların yolsuzluk ve sahtecilik faaliyetlerine yol açabilecek yönetim sistemlerindeki hataların ve boşlukların tespit edilmesinde, bunlarla mücadelede somut ve yapıcı öneriler geliştirilmesinde ve idari ve mali tüm prosedürlerin yeterliliğinin sürekli sorgulanmasında büyük bir role sahip olduğu önemle vurgulanmıştır. Diğer taraftan da kamu harcamaları üzerindeki denetimin, yönetimin desteklenmesini ve parasal ve mali politikalar arasında dengenin kurulmasını sağladığı vurgulanarak Sayıştayların mali ve ekonomik krizlerle mücadeledeki gün geçtikçe artan rolüne dikkat çekilmiştir.

İstanbul Anlaşması² ve Önemi

Ortak Konferansta bir araya gelen EUROSAI ve ASOSAI Yönetim Kurulları, hem Avrupa ve Asya'daki üyelerinin, hem de daha geniş ölçekte tüm INTOSAI (Uluslararası Sayıştaylar Birliği) Topluluğunun ortak yararına olacak şekilde aralarındaki işbirliğini geliştirmek ve kurumsallaşmasını sağlayarak sürekli kılmak amacıyla bir de anlaşma imzalamışlardır. İstanbul Anlaşması olarak adlandırılan bu işbirliği Anlaşması'nın temel amacı, denetim alanındaki bilgi, beceri ve deneyimlerin paylaşılması için bölgeler arası

² İstanbul Memorandum of Understanding (MOU) Between the European Organisation of Supreme Audit Institutions (EUROSAI) and the Asian Organisation of Supreme Audit Institutions (ASOSAI)

iletişimin geliştirilmesi, müşterek sorunların çözümüne yönelik ortak girişimlerin desteklenmesi ve çeşitli konferans ve etkinlikler düzenlemek suretiyle düzenli ve geniş kapsamlı işbirliğinin teşvik edilmesi olarak belirlenmiştir.

Sonuç

T.C. Sayıştay Başkanlığı'nın ev sahipliğinde, Eylül ayında ASOSAL ve EUROSAL üyesi ülkelerin katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirilen EUROSAL-ASOSAL Birinci Ortak Konferansı, farklı Bölgesel Çalışma Gruplarından Sayıştaylar arasındaki iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesine önemli katkılar sunmuştur. Özellikle kamu mali yönetim sisteminde yaşanan değişimler ve sivil toplumun kamusal faaliyetlerde daha fazla saydamlık ve etkin bir hesap verebilirliğin oluşturulması yönündeki talepleri dikkate alınarak gündemi belirlenen EUROSAL-ASOSAL Birinci Ortak Konferansı, bu alanda Sayıştayların üstlenmesi gereken rollere dikkat çekmiştir. Ortak Konferanstan çıkan temel sonuç, Sayıştayların, saydam ve hesap verebilir bir kamu mali yönetim anlayışının sağlanmasında karşılaşılan çeşitli güçlüklerle etkin mücadelesinin, iyi yönetim için vazgeçilmez önemde olduğudur.